

JULEFEST

TORS DAG DEN 30. DECEMBER 1948

kl. 19 præ.

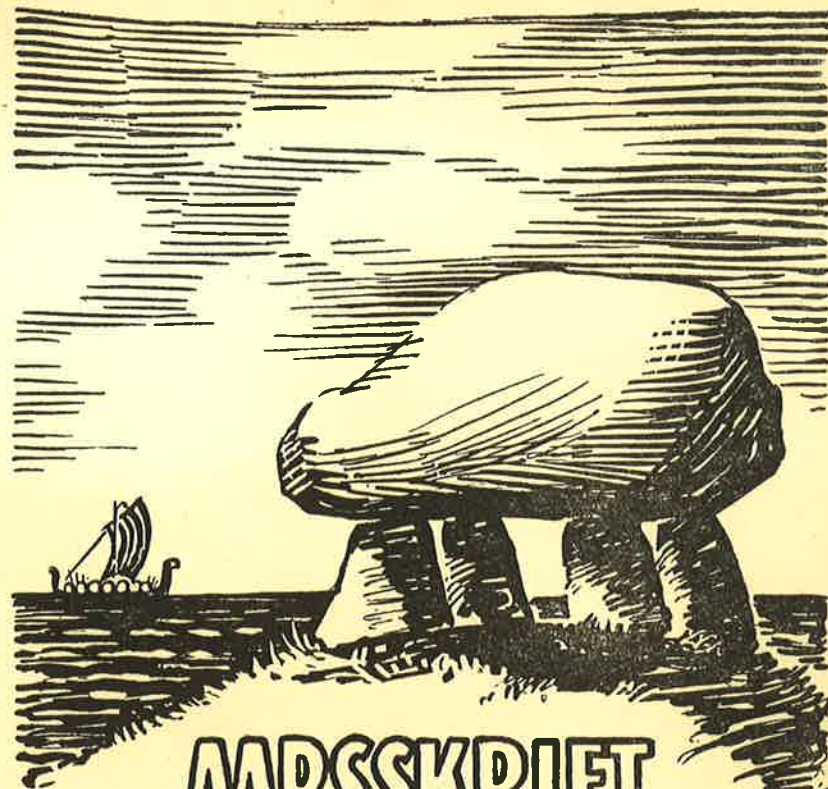
ELEV MØDET 1949

bliver afholdt søndag den 12. juni kl. 14,00 paa skolen.

(Sukker og aftensmad medbringes.)

FISCHERS BOKTRYKKERI, ODENSE

AARSSKRIFT

FOR

Ringø Efterskole

1948

RINGE EFTERSKOLE

AARSSKRIFT

1948

19. AARGANG
UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

Langt mere værd

END DET RØDE GULD . . .

Lad mig begynde med at fortælle et gammelt sagn. En kongesøn, som hed Midas, var bleven konge i Ægypten. Han havde været i selskab med vinens gud Dionysos's følgesvend Silenos. Efter at Midas havde beværtet Silenos med rigelig mad og drikke en halv snes dage, førte han ham tilbage til Dionysos, der blev så glad ved at se sin ven igen, at han tilbød kong Midas, at han måtte få et ønske opfyldt. Det var lige meget, hvad han ønskede.

Midas ønskede, at alt, hvad han rørte ved, skulle blive til guld. Dionysos lovede, at det skulle ske, men tilføjede, at det var et dårligt ønske.

Det kunne Midas ikke forstå. Man var nu mægtig spændt på, om det ville gå sådan. På vejen hjem brød han en gren af et egetræ. Straks blev den til guld. Han samlede sten op på vejen, plukkede figener af træerne og altsammen blev det til guldklumper i hans hånd. Han jubede ved tanken om den rigdom, der nu skulle stråle omkring ham.

Da han kom hjem, lod han tjenerne dække bord for sig med de herligste retter og de kosteligste vine. Men når han tog brødet eller greb bægeret, blev vinen til strømme af guld. Nu indså han sin dårskab. Han ville komme til at sulte og tørste ihjel midt i al sin rigdom. Og

pludselig grebes han af had til det guld, han havde ønsket så højt.

I stedet for at gribe efter mere, foldede han nu hænderne og bad Dionysos tage sin gave tilbage, og da guden så hans anger og fortvivelse, bød han ham gå ned til en flod for at skylle sin evne til at skabe guld af sig. Det gjorde han og siden den tid førte den flod guldsand i bunden.

Senere væmmedes Midas ved guld. Han levede et enkelt og beskedent liv. For det meste vandrede han omkring og dyrkede skovguden. — Resten af kong Midas's historie kan vi her udelade.

Denne historie hørte jeg som barn, og siden har jeg læst den nogle gange. Jeg vil tro, at det vil kunne gå andre som mig, at i børneårene har man en vældig fantasi, og skulle man ønske noget rigtigt godt, ville mange falde for samme fristelse som kong Midas, hvis man fik lov at ønske, hvad man ville. Tænk, om alt det, vi rørte ved, blev til guld. Sikken en herlighed det måtte blive. Ja, vi ville som soldaten i „Fyrtøjet“ kunne skaffe os al verdens herlighed for guld.

Mennesker, der har prøvet stor fattigdom, ville vel også kunne tænke sig at få det samme ønske opfyldt.

Ved en smule omtanke indser man dog, at det hurtigt ville føre os i samme ulykke som kong Midas.

Guldet har alle dage haft magt over mennesker og har det endnu — stor magt. Det er af vore ædle metaller og det har i lange tider været brugt som grundlag for vor velstand eller været en værldsmål.

På vore pengesedler stod der før: veksles af nationalbanken med guld.

Vi bruger udtrykket: Han kan ikke vejes op med guld, — han er tro som guld. Guld er uforgængeligt. Det forføres ikke af rust eller råddenskab. Der er noget sikkert ved det. Sådan set var kong Midas altså ikke helt galt indstillet, når han ønskede sig meget af dette metal.

Bruger vi nu udtrykket: han er tro som guld, er vi ovre i sammenligningen. Det er en god anbefaling for et menneske. I slægt med den gamle udtalelse: han er en isralit i hvem der ikke er svig.

Vore digtere bruger også at sammenligne åndelige værdier med guld:

Et modersmål vi ejer
af fædres bryst det sprang;
det mer end guldet vejer,
har mer end guldets klang,

eller der tales et andet sted om at være „rigmand på de gårde, hvis skat er åndens guld“.

De har rimeligvis ikke kunnet finde et bedre udtryk end „guldet“, når der skulle tales om store værdier. Og vi får svært ved at finde noget, der rammer bedre. Der tales f. eks. aldrig om åndens jern eller bronze.

Digteren nævner, at vi ejer et modersmål, som er mere værd end guld. Det er måske ikke lige indlysende for alle. Når der er fred og ingen fare, er det ikke altid, vi tænker over det. Men vi har i krigens tid været ude for oplevelser, som måske fik det til at gå op for os, at netop nu var modersmålet af så stor værdi, at det ikke kunne vejes op med guld. At nogle lod sig købe til at gå de fremmedes ærinde, var netop noget, der oprørte os.

Når man kunne forråde sit land og sine medmennesker for penge, så var det, fordi vedkommende ikke havde greb om disse værdier, og ikke fordi, at man nu var modersmål, hjem og fædreland ikke mere værd end, at penge kunne gødet det. — Sent vil sådanne mennesker glemmes, og længe vil det vare, før de genvinder andres tillid.

For de mange, som i krigens tid mistede en af deres kære, er det klart som dagen, at det tab kan ikke opvejes med guld. En ægtefælle, en søn, en broder eller kæreste kan aldrig erstattes med guld.

I ethvert hjem kan der indtræffe store og tunge stunder, når en går bort, det være sig en fader eller moder. Ingen eller intet kan erstatte en mor i hjemmet Et sådant tab må berøre alle i hjemmet smerteligt.

Når to mennesker bygger et hjem, regner de vel med — ubevidst —, at de må fortsætte samlivet op i de grående dage. Hvad skal der til, for at et hjem kan blive et rigtigt hjem. Der skal i alt fald kærlighed til, den kærlighed der ikke alene kan bære i gode dage, hvor solen skinner, men også en kærlighed, der kan tilgive og dække over andres fejl. For hvor mennesker lever sammen til daglig, vil der altid aabenbare sig fejl og mangler hos de andre. Er kærligheden stor nok, kan også disse mangler tilgives, og der kan blive levet et menneskeliv, som er mennesker værdigt, og som kan virke løftende for den, der modtager den tilgivende kærlighed.

Har to mennesker levet sammen nogle år, vil det være indlysende for begge, at det er ikke spørgsmålet om bil, radio o. l., der skaber et hjem. Det er forøvrigt ganske ligegyldigt om sådant findes. Der er andre ting, som ganske anderledes har betydning.

I Grundtvigs julesalme staar der: — er kruset af ler og kagen tør, deri sig engle finde. Glæden kan finde vej til menneskehjerner, selv om det ydre er meget fattigt. Sådant er det for hele menneskelivet, at selv om et menneske er fattigt på gods, kan han godt være en rigmand på de gårde, hvis skat er åndens guld.

Grundtvig synger et andet sted: „langt mere værd end det røde guld, det er sin Gud og sig selv at kende.“ Mere klart kan det vel ikke siges. Mon vi altid tænker på det. Vi vurderer guldet højt, vi stræber alle efter at tjene så meget som muligt. Så fejles alle andre ting til side med dette — *langt mere værd* — er det at kende sin Gud og sig selv.

For unge mennesker kan det måske være vanskeligt at kende sig selv. De rummer så mange gærende kræfter.

De ældre har vel levet så længe, at de nu kender sig selv ud og ind, alle dyder såvel som lyder. — Sådant vil de unge tænke. For de, der er kommen noget op i årene eller langt op i årene, gaar det vist ofte sådant, at de stadig må sige, jo ældre vi bliver, des mindre forstår vi af os selv. Der kan stadig komme nyt op i en, som vi ikke kender eller havde ventet. Ingen når til at kunne sige: så, nu kender jeg mig selv ud og ind, og nu forstår jeg at leve livet ret. — Om man når at kende sin Gud er vel et endnu større spørgsmål. Hvis nogen vinder en sådan sikkerhed, at han tør sige: nu kender jeg både mig selv og min Gud, står han måske allermest i fare for at få nye svære oplevelser, som han ikke havde ventet.

Dog kan et langt liv give visse erfaringer, omend dyrekøbt. En af vore store mænd, Peder Griffenfeld, udtalte sig sådant:

Da verden blev mig gram, da lærte jeg at kende
for alvor først min Gud, mig selv, min ven, min fjende.
Min fjende var mig gram, min ven var svigefuld,
jeg selv var skrøbelig, kun Gud alene var huld.

Der skal vel for det meste et helt menneskeliv til, før man klarer af. Der må opleves strenge tider og blide dage mellem hinanden, før menneskesindet lutres; igen en sammenligning med guldet. Det må smeltes ved ilden for at renses for uvedkommende dele, så forekommer det først rent og purt. På samme måde lutres vort sind gennem prøveliv, som vi skal igennem og ene igennem. Ligesom guldet først er værdifuldt og brugbart, når det er rent og purt, så bliver vi vel også prøvet for at nå til det, som er langt mere værd end det røde guld, nemlig at kende os selv og vor Gud.

Forstår vi noget af dette, kan vi let se, at en mand som kong Midas tog så grundig fejl, som et menneske kan gøre det.

Når vi på vore ungdomsskoler gerne vil hjælpe de unge, som kommer der, til noget godt, at blive dygtige mennesker i den verden, vi skal leve i, men også lidt mere, sådan at de forstår, at ganske vist er det godt at være rigt udrustet med evner, så man kan nå frem her i verden, så er det *dog* ikke nær så meget værd, som at lære sig selv og sin Gud at kende.

Nogle lærere er måske bedre udrustet til deres gerning end andre, ja sådan, at alt, hvad de rører ved, bliver til guld, d. v. s., at de har måske evne til at gøre stoffet — faget — levende gennem deres fortælling, så det står for eleverne i klar belysning, hvad det egentlig drejer sig om for os her i livet.

Har man været ude for sligt, så ved man, hvad det vil sige, at nogle mennesker har evne til at få alt det, som de rører ved, til at blive til guld. Sådanne oplevelser kan ikke betales med penge eller købes for det metal, der kaldes guld.

Nu er vi nok klar over, at når vi taler om åndens guld, er det kun en måde vi har at udtrykke os på, når vi skal tale om åndelige værdier, men et så rammende og smukt udtryk, at vi vanskelig finder det bedre.

Skal vi slutte med at ønske noget for gamle og nuværende elever, må det være dette, at I må opleve, at det I rører ved, bliver til guld, ikke af den slags som kong Midas's, men at I må skabe glæde og lykke for de, I kommer til at leve livet med i jert hjem, og hvor som helst I kommer, så vil I måske også få opleve at blive rigmænd på de gårde, hvis skat er åndens guld.

Karl Hedemann.

Manden uden skygge.

Engang i krigens tid udsendte radioen forfatteren Vagn Jarlövs hørespil „Manden uden Skygge“. Tilsyneladende var det „bare“ et eventyrspil, men leve forfatteren, her var mere end eventyr. — Mere? — Hvad mere? — Ja, ja, små slag! Vi må begynde ved begyndelsen.

— — —
Først eventyret.

Hovedpersonen hedder *Peter Schlemibl*. Han er en ung, uformuende mand, som gerne vil gøre sin lykke i verden. Han drager til byen og ringer på hos dens rigeste mand, *Thomas John*. Lakajen, som lukker op, kikker på denne unge fyr. En tigger? Andet kan han ikke forstå. Her vil alle have penge. — „Nej“, siger Peter, „jeg har en hilsen til hr. John fra hans broder og flere af hans venner i provinsen.“ — „Nå, kom så indenfor da!“ —

Og der sidder den fede forpustede hr. John midt i sin pragtpark og snorker. — Peter præsenterer sig og overbringer sin hilsen. „Deres broder er glad og tilfreds.“ — Det interesserer ikke hr. John. Han vil kun vide eet. „For mig er penge alt ... det er livets salt ... hvad skal man med sjæl og kultur og humanisme — næh, penge — dem ka' man føle på og tælle ... altså, hvad betaler han i skat, hvor stor er hans formue?“ Det er hans målestok for, hvordan et menneske har det. — — Derfor fatter han også interesse for Peter, da han hører, at han gerne vil tjene

mange penge. „Hold dig til den lille grå mand derhenne“, siger han, „det er min tjenende ånd; han kan hjælpe dig.“

Peter måber over mandens livsoverlegenhed, og som det Guds ord fra landet, han er, måber han endnu mere over datteren *Fanny*, for hvem den mægtige hr. John kun er en ussel dukke og træl. Alt, hvad hendes forkælede hånd rækker efter, må han skaffe — ved den grå mands hjælp. *Fanny* er nemlig en fordringsfuld, raffineret, overciviliseret lille tingest, der ikke er nær så vidunderlig, som Peter tror. „Der går fjorten på dusinet af hendes slags.“ Det er den lille grå mands mening om hende. — Forresten afslører hun sig selv gennem sine ord. „Se den vidunderlige udsigt,“ siger hun, „se de blå bjerge og de store søer og skove. Jeg kunde komme i stemning, hvis jeg blot havde et orkester med stemningsmusik.“ Straks lyder der smægtende toner. „Vidunderligt. Det er som Hawaiiis strande, som palmerne, der sagte vugger i aftenbrisen. Jeg ser for mig den skønne beduin, der på sin kulsorte hest rider forbi pyramiderne. — Det er urskovens stemme. Den nøgne vilde bader sig i kilden og smykker sig med krans af friske blomster. Han rækker sine nøgne, stærke arme frem og griber efter mig. — Å, far, far, jeg må ned til ham. Den vilde venter på sin skønne brud fra norden. Jeg må have farverige dragter, jeg må have orkidéer i håret. Jeg må derned straks, med det samme ... skaf mig en flyvemaskine og en ung, smart pilot.“ Sådan er hun. Det er let at høre, hvor hun har fået sin opdragelse. — Hendes ønske er opfyldt i samme nu, hun udtaler det. Væk er *Fanny*.

Det er ikke sært, at Peter er overvældet og spørger *den grå mand*, hvem han er. — „Jeg“, siger gråmand, „jeg er det negatives princip. Jeg er én, der på en gang kan se verden fra flere sider ... det giver arbejdsmuligheder, som ikke er almindelige mennesker beskåret ... som du ser, kan jeg trække alt det, som mennesker kan finde på at ønske sig, op af min lille sporvognskonduktørtaske.“

Jo, Peter har set det. Han er klar over, at det ikke er nogen ganske almindelig mand, han har for sig. Men det mærkeligste ved ham er dog hans samlermani. Han samler på — skygger.

Det går over Peters forstand. — Skygger? — Ja, og nu tilbyder han unge *Schlemibl* sin tjeneste. Til gengæld forlanger han kun en ussel smule — hans skygge. — Ikke andet, siger Peter. Han får en pung, der aldrig er tom, og afleverer glædestrålende sin skygge. Handelen er sluttet. — Om eet år og een dag skal de mødes igen. Da kan Peter købe sin skygge tilbage, hvis han ønsker det.

Et halvt år efter er Peter en rig mand. Træt af rejse-liv slår han sig ned i en køn lille by i syden. Hans tjener og tro følgesvend, *Bendel*, har købt og indrettet et dejligt, stort hus, og da Peter ankommer, er hele byen parat til stor modtagelse af greven. Mindre kan ikke gøre det. Så rig en mand må være greve. — Men Peter er ikke glad. Han er nødt til at vise sig for folket, og — han har jo ingen skygge. Det har allerede voldt ham adskillige kvaler. — Heldigvis har han *Bendel*. Det er en jævn mand, men han er hans sande ven, og atter og atter må han hjælpe ham og agere skygge for ham. Ved ankomstfestlighederne bliver *Bendel* påny Peters redningsmand.

Byens overfører har en køn datter, *Mina* — og ak — hun bliver genstand for Peters dybe forelskelse. Ved et bal i overførstergården betror han hende sin kærlighed, men fortæller samtidig, at han lider af en øjensygdom, som tvinger ham til at undgå alt lys, dagens som nattens. Det er uheldigt nok for en elsker, som gerne skulle kunne sværme i måneskin, men det må han give afkald på foreløbig. — *Mina* giver ham sit ja og lover at være tålmodig med sygdommen. Om et halvt år er Peter jo rask igen, har han sagt.

Han har imidlertid en rival, *Rascal*, som ikke er glad for denne forbindelse. Han sværger hævn. Han skal nok finde ud af det fordægtige ved Peters rigdom og øjen-

sygdom. Foreløbig holdes han tilbage af en usynlig hånd, som slår ham i ansigtet, hver gang han nærmer sig de to elskende. — Det er den grå mand, som er på vagt — endnu et stykke tid.

Men Peter må også selv være på vagt. Han må aflede opmærksomheden fra sin person. Han forærer byen en skole og et hospital, men der skumles, fordi han ikke vil overvære grundstensnedlæggelsen.

Tiden går, men stillingen er kritisk. Snart skal forlovelsen offentliggøres ved en stor fest. Peter slår sin lid til, at den grå mand kommer på selve den dag, hvor festen skal stå om aftenen.

Ventetiden har nu heller ikke været let for Mina. Hun er forlængst klar over, at det med Peters øjensygdom er et påskud. Men hvorfor lyver han for hende? — Hendes forældre er forgabet i hans penge, men hun elsker manden. Derfor må hun finde ud af hemmeligheden. Hun vil kæmpe for deres kærlighed og fremtid.

Da optræder Rascal med eet i skurkens rolle. Han har folkets tilladelse til at forlange, at forlovelsesgildet, som var ansat til kl. 21, afholdes kl. 12 middag, mens solen står højt på himlen, og han gennemtrumfer sit krav, skønt den usynlige næve giver ham et slag så kraftigt, at han er færdig at dåne. — Overførsteren er en vante. Han giver efter.

Eet år og een dag er gået. På slaget står den grå mand i Peters stue. Peter forlanger sin skygge tilbage mod at udlevere hele rigdommen. Men så let går det ikke. Den grå mand vil have renter. — Renter? — Ja, han vil have Peters sjæl. Hvad betyder dog det. „En sjæl er jo bare som en hul tand. Den gnaver og gnaver, og fred får man først den dag, den er trukket ud.“ — Da forstår Peter, at han er blevet narret. — Oh, men det kan let ordnes, siger gråmand og tilbyder ham sin tjeneste, hele rigdommen, skyggen med, men — betalingen for gevinsten er — sjælen.

Mister jeg så ikke min kærlighed til Mina, spørger Peter. — Ganske vist, men den ryger jo alligevel før eller senere, og husk på, pigen er lige lækker for det. — Sælg sjælen! — Hr. Johns har han allerede. Den er lille og visen. Men Deres sjæl, hr. Peter, er prima, prima. Sælg den!

Peter ser for sig de kommende ulykker, men han kan ikke gå ind på handelen. Frihed og selvstændighed betyder for meget for ham. Den lille grå lover ham herredømmet over hele kloden og fem hundrede års levetid uden sygdom.

Nej! Jeg kan ikke give afkald på livets fryd og smerte. Den grå truer. Han fremstiller for ham universets tomhed og kulde, hvor al menneskevarme er totalt luftet ud, men han støder atter på Peters faste nej.

Nå, ja-ja, som du vil, siger han, men endnu er der tid; husk det, hvis du skulle blive betænkt.

Peter ser imidlertid ingen anden udvej end flugt. Han forklarer sin tjener sagen, og Bendel viser sig som en sand ven og et rigtigt menneske. Det skal ikke komme an på de skillinger, han mister. Han vil blive hos sin forrige herre, nuværende ven og ligemand. De må stå last og brast.

Kl. 11,55 står den grå atter i hans stue. Nu er det yderste øjeblik. Men Peter vil ikke handle sjæl. — To minutter i tolv vil han dog vide, om han har chance for nogensinde at vinde sin skygge tilbage. — Den lille grå må indrømme, at det har han. „En kvinde skal elske Dem trofast i ti år, og i den tid skal De og hun tåle alle tænkelige ydmygelser fra Deres medmenneskers side på grund af manglen på skygge. Had og hjemløshed bliver Deres lod. Det er vanvid.“ — „Men hvad så, når de ti år er gået?“ — „Hr. Schlemibl, tyve sekunder kun. Frels Deres liv, frels Minas liv, inden det er for sent.“ — Da raser Peter: „Hvad så, spørger jeg, hvad sker der efter de ti år?“ — „Så — så vokser skyggen ud igen.“ — I samme nu drøner det fra landsbykirkens ur: bam — bam—

bam —. Klokken er tolv. Tiden er udløbet. — „For sent — for sent —“, stønner den grå, men Peter ånder op, som var han sluppet af fængsel. Ufreden står for døren, men han føler kun fred. Han flygter fra byen.

Helt forladt er han dog ikke. Mina kommer ud til ham i hans skjul. Bendel har fortalt hende alt, men hun er ikke bange. Hun elsker Peter og vil leve sit liv sammen med ham — midt igennem alle vanskelighederne. „Din skæbne er også min“. De skal ikke mere lyve sig til lykken.

Det sidste, vi hører, er, at Bendel kommer og fortæller, at byen er i vildt oprør. Borgerne forbander Peter. Hans navn er blevet et skældsord. De ødelægger hospital, skole, hus, alt, og rigdommen er som blæst bort. Mærkeligt med sådan en forandring. Overførsteren kastede den første sten mod husets ruder.

Ja, ja, siger Peter, det had må vi udholde og overvinde. Vi er henvist til os selv og må forsøge at glemme det onde, der hører fortiden til. „Nu er det fremtiden, det gælder ...“

— — —
Så forklaringen.

Nu kommer vi til efterspillet, som er det artigste. — Det klogeste ville jo nok være at nøjes med eventyret og sige: Tænk selv — af mig får du ingen forklaring. — Men man er jo svag! —

Det ville være for billigt at overføre det hele spil på Nazismens epoke — og dermed færdig. Nej, vi er skam selv under anklage.

I det 19. og 20 århundrede er der foregået en mærkelig og mægtig udvikling i teknisk og økonomisk henseende. Penge og maskiner er de store kræfter, som drejer hele livet.

Hr. John repræsenterer pengene. Han har ingen anden livets mening end penge.

Den grå mand er udtryk for teknikken og den tomme,

sjælløse natur. Han kan trylle materielle goder frem i løbet af ingen tid og imødekommer dermed nutidsmenneskets krav. Der er intet andet, der dur.

Livet skal helst være let, glat og billigt. Sådan ønsker vi det. — Af en eller anden mærkelig grund maler man stadig kirker på de plakater, der skal reklamere for Danmark. Det er galt. Det burde være skoler og hospitaler. Peter forærer byen netop det, den ønsker, da han tilskøder den en skole og et hospital. Det er nemlig vor tids hovedbygninger — alderdomshjem ikke at forglemme.

Kultur og ånd (sjæl) er i vort århundrede gledet ud som noget underordnet. Vi har fået ugebladskultur. Frk. Fanny tænker og siger helt, som den kulørte presse har lært hende det. — Også farten er gået hende i blodet. Alting skal være — *nu*.

Men hele denne udvikling er jo ikke gratis. Den koster endda dyrt. Når mennesket går så ubetinget i tjeneste hos mammon og teknik, at det bliver en slave af dem, da viskes mennesket ud. Det forsvinder, bliver usynligt så at sige. Om man vil: Det kaster ingen skygge mer.

Er det nu ikke lige meget med den smule skygge af et menneske? Det mente Peter, og han er ikke ene om at mene det. — Men vi bliver nødt til at indrømme: Det er ikke helt ligemeget.

Det strålende ved den teknisk-økonomiske udvikling blænder alle. De vil gerne have del i den. Men dér, hvor den træder tydeligst frem: hos de rige og mægtige, dér er de alligevel bange for den. De begærer godet, men afskyr det, hvor det viser sig grellest. Derfor holder det jævne folk de rige og mægtige på afstand, så de bliver ensomme.

Altså, teknisk-økonomisk udvikling og ensomhed hører sammen. Den, der visker sig selv ud i velværet, sådan at han ingen skygge kaster, bliver ensom. Han skyes af alle — ligesom Peter. Han er udelukket fra den lykke at leve med andre. Han er lukket ude fra livet.

Det er den pris, vor tids mennesker betaler for at sætte menneskeværdigheden overstyr: *livløshed*. — Men det er der ingen, der kan holde til i det lange løb. Peter kunne heller ikke. Derfor flakkede han hjemløs om efter lykken, ligesom mennesket af i dag, der også søger udvej for livet. Men hvor er lykke og liv at finde?

Man kan som Peter købe sig venskab — tjenende ånder, der danner skygge for een (Bendel), men det er ikke det samme som et virkeligt venskabsforhold. Sagt med andre ord: man kan ikke ad kunstig vej — ved kunstige indgreb — skabe fællesliv, samfundsmæssigt, folkeligt, familiært o. s. v. Vi „laver“ så meget, for at samlivet skal bevares: foreninger, klubber, selskabelighed, fornøjelser, „hyggelige hjem“ (møbler) o. s. v., men den slags kan ikke „laves“. Liv ud af fællesskab kan kun gives og leves.

En sørgelig berømt vej er at *tvinge* forbindelsen med mennesker frem, tvinge velviljen frem. Der er dem, som i den anledning sætter sig ud over al velanstændighed. Vold er deres hovedmiddel til liv. Men se, de mister deres sjæl. Succes mangler de ikke — i hvert fald til en tid — men med glæden og freden er det forbi.

I det lille format er den slags mennesker stræbere, omgivet af misundelsens krybende beundring og gnavende irritation. — Sat op i stort format er de diktatorer, tiljublede, frygtede og hadede. I deres hånd har de en verden, som er parat til at æde dem op, hvis de ikke hele tiden har foder at smide i halsen på den forslugne drage.

De mest kendte eksempler er Hitler og Mussolini. Resultatet af deres velsignelsesrige virke er lige så kendt: Krig og had! Det tvungne fællesskab giver altid i sidste omgang krig, had eller begge dele.

Nu er der kun een vej tilbage at gå: Frihedens, kærlighedens, selvhengivelsens vej. — Peter kunne kun vinde skyggen tilbage ved et liv i kærlighed sammen med et andet menneske. Han måtte leve et langt liv i selvhen-

givelse. Han måtte ofre sin rigdom, og et andet menneske (Mina) måtte ofre sig for ham. Så *voksende* skyggen frem igen. Den kom ikke ved et tryllesnummer. Nej, den voksede, uundgåeligt. — Det er vejen også for os. På det punkt står mennesket i dag. Der ligger vor fremtid.

— — —
Min tålmodige læser! Hvis du er nået så vidt i artiklen, har det sidste afsnit kostet dig lidt arbejde. Jeg kan forsikre dig, at dit fremtidige liv — lagt om efter den sidst angivne retningslinje — vil koste dig endnu mere anstrengelse, men også give dig lykke — hundrede fold.

Tage Rydal.

Min rejse til Norge.

Som de fleste måske ved, er Dagmar i Norge i denne vinter. Efter at hun havde været på Ringe sygehus hele sommeren, uden at lægerne kunne få bugt med hendes sygdom, var der ikke anden udvej end at prøve, om Norges klima atter kunne hjælpe. Derfor blev hun fløjet direkte fra Ringe over København til Oslo i september.

Da det alligevel ikke syntes at hjælpe, besluttede jeg at besøge hende i Norge i min efterårsferie. Hun havde nu tilbragt en måneds tid på sygehuset i Lillehammer, og havde der haft det meget dårligt.

Jeg vil forsøge at fortælle lidt om turen, jeg havde derop, men udelader alt det, som kan kaldes mere personligt og privat. Det betyder alligevel ikke så meget for jer, som for mig.

Da tiden var knap afmålt, besluttede jeg at vove en flyvetur fra Aalborg til Oslo.

Efter ankomsten til Aalborg en morgen tidlig fik jeg sovet et par timer og gik derefter en tur i byen. På luftfartskontoret fik jeg at vide, at den danske maskine, som skulle afgå fra Aalborg kl. 15, ikke fløj før næste dag på grund af den tætte tåge. Derimod gik der en norsk maskine omtrent straks, og jeg kom omgående i luftfartselskabets store bus ud til flyvepladsen. En halv snes maskiner af forskellig nationalitet stod på flyvepladsen, fordi de ikke aftenen i forvejen havde kunnet lande på andre flyvepladser: Kastrup, Gøteborg o. s. v., på grund

af meget tæt tåge. Jeg spekulerede på, hvorfor den norske maskine kunne flyve, når den danske ikke kunne.

Vi kom gennem tolden og i maskinen. Nu var øjeblikket der, hvor jeg skulle prøve det spændende at forlade den faste jord. Jeg brugte al min koldblodighed og beroligede mig selv med, at der selvfølgelig ingen fare var ved at flyve. Det er der så mange, der har prøvet, og det er kun en lille procentdel, som kommer galt af sted.

Så startede vi. Først en lang køretur rundt på banen, og så gik det for fuldt drøn og nu, nu lettede vi og gled tilsyneladende langsomt op gennem den tætte tåge. Nå, var det ikke værre! Vi sad jo som i en stor rutebil, og det slingrede ikke det mindste. Kedeligt var det med al den tåge. Vi kunne intet se. Pludselig kom der nogle glimt, og næsten på een gang brød solen gennem tågen, d. v. s. det var os, som kom op over tågelaget, op i det klareste solskin. Himlen høj og blå og nedenunder, den reneste hvide tågemasse, tæt som en mur, ja, egentlig lignede det et vældigt snelandskab, hvor store bjerge rejste sig over den vældige slette. — Så skønt et syn ser man sjældent, og så smukt havde jeg ikke anet, det var, når „man så det hele lidt fra oven“. Støt og roligt gled maskinen hen over det hvide landskab. — Bange? — Nej, det var den herligste oplevelse. Vi spejdede ud af vinduet, om der dog ikke skulle være land at se. — Nej, der var lukket af. Først da vi kom op over Hirtshals, var der et hul i tågen, og vi så et hjørne af land, badet i solskin, dybt, dybt nede. Kysten slog et skarpt knæk, og en havnemole lå i en bue ude i vandet. På mit spørgsmål, hvor højt vi var oppe, fik jeg det elskværdigste svar: Jeg skal få det undersøgt. Efter et trip ud i førerrummet kom den smilende norske dame tilbage: ca. 1400 m oppe!! Gennem mit hoved fløj tanken: 1½ km oppe. Nå, ja, man var jo ikke vant til at bedømme afstand fra oven og lodret ned.

Hen over Skagerak var tågen mere splittet, og somme steder så vi vandet med hvide striber. Der måtte altså

være megen bølgegang dernede. Heroppe var alt så stille og ligevægtigt. — Hvad var det nu for klatter i vandet. Flere og flere blev det. — Det var den norske kyst med de mange øer uden for. Tågen var nu næsten væk. Jeg mindedes Bjørnsons sang om „landet, som det stiger frem“. Bjørnson må have set det fra en anden led, for her passede verslinien ikke ganske bogstavelig.

Så gled vi videre frem, hen over Oslofjorden, hele tiden slugte vi med øjnene det, der dukkede frem. — Ejen-dommeligt, øer, halvøer, skov og mark og små huse overalt, så langt øjet rakte. — Oslo. Hvornår mon den ville dukke frem. — Det fik vi ikke rigtigt at se, for landingspladsen Fornebu ligger 7—8 km fra Oslo, og nu tabte maskinen stadig højde, og til sidst slog den en stor bue rundt om landingspladsen, alt imens vi stadig kom nærmere jorden. Det var forresten det mest ubehagelige ved hele turen, dette at gå ned. Det var som trommehinderne skulle presses ind i hovedet, og man blev helt døv. Erfarne ved, at det hører med til landingen. Endelig gik det ned over flyvepladsen, og nu tog maskinen jorden med et lille stød, og så løb den hen over banen, indtil farten helt gik af, og turen var endt.

Vi kom i en bus, der kørte os ind til Oslo. Allerede på turen derind kunne vi se, at nu var det Norge, vi kørte gennem. Terrænet meget ujævnt, og langs med vejen stak fjeldet gang på gang igennem. Undertiden i en skarp og brat væg.

Så var jeg i Oslo. Jeg foretrak at rejse videre snarest. Og ved femtiden gik toget fra Oslo til Lillehammer. Nu var sproget overalt norsk, og jeg var ene dansk. Selvom det ikke er umuligt at forstå, syntes det dog, som de talte umådelig hurtigt. Men efter 6 timers jernbanekørsel, hvor vi prøvede al tale sammen, gik det ganske bravt. — Oplevelsen med at se Norge fra kupévinduet blev jeg narret for. Det var i løbet af ganske kort tid helt mørkt. Og en seks timers rumletur i Norge er ikke vidt forskellig

fra det samme i Danmark. Kort fortalt nåede jeg Lillehammer ved 11 tiden og kom ind og fik et værelse på et hotel for den første nat, spændt på, hvad morgendagen ville bringe af forskellig slags.

Da jeg næste morgen kom ud på gaden, gjaldt det først om at orientere sig. Straks lagde jeg mærke til disse meget høje bakkeskråninger, der var klædt med granskov helt til toppen. At kalde dem fjelde synes jeg ikke rigtig passer, thi på afstand så man ikke fjeldet rage frem nogen steder. Ganske vist var disse bakkeskråninger mere end 500 m høje. Op ad den ene skråning lå byen Lillehammer, en stad med ca. 6000 indbyggere. Og det kan også nok antydes, at vi ikke har nogle byer i Danmark med en sådan beliggenhed. Nede mellem disse bakkeskråninger ligger Mjøsen og strækker sig vel ca. 100 km fra nord til syd.

At jeg den dag traf Dagmar oppe og ved ret godt helbred, satte humøret adskilligt op. Og efter besøget på sygehuset ville jeg ud at se mig om.

En bakketop lige uden for byen, hvor der på toppen knejsede et turisthotel, blev sat som mål. Vejen gik opad, stadig opad, og jeg satte mig for, at jeg i alt fald ikke vendte om, før jeg nåede toppen, så jeg kunne nyde udsigten derfra. Jeg kom også til stedet, hvor vejen slog sløjfer, og hvor vi på den ene side havde skov og fjeld opad, mens der til den anden side var en stejl skrænt ned. — Da jeg havde travet en time, og det stadig gik opad, og aftenskumringen begyndte, måtte jeg til at beregne, om jeg nu kunne nå byen igen, før det blev ganske mørkt.

Jo mere jeg skyndte mig, des mere syntes den top, jeg stiledede mod, at trække sig tilbage, og endelig måtte jeg beslutte at vende om uden at nå toppen. Jeg fik et glas vand i et hus, der lå ved vejen, og konen dér oplyste, at vejen endnu vedblev at gå opad ca. 10 km. Så var mit nederlag fuldkomment, og hjemturen begyndte. Heroppe fra var der alligevel en storslået natur at skue ud over,

og overalt stak det nøgne fjeld gennem muldlaget. Jeg sendte endnu engang Solhöga turisthotel et øjekast og vandrede ned ad mod Lillehammer, belært om, at det ikke er så let at bedømme afstande i Norge.

Næste dag besøgte jeg en norsk familie, som bød mig med til afslutning af en husflidsskole, d. v. s. en væver-skole. Jeg tog gerne mod tilbudet og oplevede så en fornøjelig aften.

Skolen var en forhenværende træbarak, hvor tyske soldater havde boet. — Der blev vist lysbilleder og holdt foredrag, af hvilket jeg ikke forstod ret meget. Bagefter kaffebord og folkedans.

Fra gaden i Lillehammer kunne man se en fjeldtop, 675 m høj, som lå lige uden for byen — tilsyneladende. Den hed Balberg. På mit spørgsmål om, hvor langt der var ud, var svaret 7 km! — Jeg besluttede, at derud ville jeg, og så lejede jeg en bil lørdag eftermiddag og kørte derud. Da det var en flink chauffør, kørte han det første stykke op ad bjerget ad en zig-zagvej, hvor der ikke var mere plads end til bilen. Atter en stejl skrænt ned til den ene side og bjerget op over til den anden. Hvilken følelse sådan at „kravle“ op ad bjerget på disse „hylder“. Endelig erklærede manden: Nu kan jeg ikke køre længere. Så begyndte min fodtur. Jeg satte kursen lige op mod toppen, men da skoven snart begyndte, måtte jeg atter give op, for snart stod jeg for en næsten lodret fjeldvæg, og det var umuligt med den lige linie. Og derfor måtte jeg nu slå ind på en zig-zagvej, der gik gennem skoven. Derved blev det mere end tre gange længere. Men altså opad. Sveden sprak, frakken måtte af, og opad gik det i omtrent en time. Atter måtte uret frem, for det ville ikke være rådeligt at gå her, hvis mørket faldt på. Så højt nåede jeg dog, at der var vid udsigt til andre bjergrækker langt borte. Men jeg måtte dog vende om, før jeg nåede toppen af Balbjerg. I løb gik det nu nedad, og efter 20 minutters trav var jeg ved bilen, der holdt og ventede:

Bjørnstjerne Bjørnsons hjem: Aulestad.

Det var nu næsten helt mørkt. Først nu sagde chaufføren: Ja, De skulle have en hel dag til sådan en tur. Atter havde jeg fået et grundigt indtryk af, at man ikke forstod at bedømme afstande i Norge.

Den følgende dag, søndag, havde jeg bestemt mig til en højfjeldstur. Kl. 9 tog jeg med rutebil fra Lillehammer til Sjussø, der lå 20 km borte. Det havde frosset hårdt om Natten, men i strålende Solskin kørte vi ad vejen, der slyngede sig opad. Sjussø ligger 809 m over havet. Kl. 10 begyndte min travetur højere op endnu. Langs vejen store skråninger, hvor snesevis af fjeldhytter lå. Der tog folk op om søndagen, som vi andre tager til strandhuset. Til alle sider lå høje bakkekamme, ca. 900—1000 m høje. Alle lyngklædte med blåbær- og enebærbuske samt forkrøblede graner i buskform. Vi var nu over skovgrænsen. Jeg entrede op på den højeste top, Storåsen, 975 m. Herfra var der den mest storslåede udsigt, jeg endnu havde haft. Ude mod vest øjnede jeg sneklædte fjelde. Det var Jolun-

fjeldene, som lå ca. 200 km borte. Til modsat side kunne jeg se bjerge, som lå 90 km borte. Helt betagende var det. Og fristende at fortsætte tværs over en dalsænkning til andre højder. Belært af erfaringen turde jeg dog ikke. Sæt nu, at man tog ganske fejl af afstanden som de foregående dage. I stedet for fulgte jeg en vej, der førte op til en anden sø, Krogsøen, som lå 6 km længere nord på. Hvor var luften frisk og let heroppe og udsigten næsten ikke til at rive sig løs fra. Til sidst hjalp sulten mig til at få kursen vendt hjemefter til turisthotellet, og midt-dagsmaden vederfaredes al retfærdighed.

Hjemturen med bilen til Lillehammer var meget mere end festlig. Nu gik det selvfølgelig nedad ad de bugtede veje, og da folk vendte hjem fra deres fjeldtur, var de to rutebiler meget mere end overfyldte. Og bremserne blev brugt flittigt. Selve byen Lillehammer, der syntes at ligge højt, forekom mig nu at ligge i et hul.

Den følgende dag var jeg på en hel anden slags tur, idet jeg besøgte Aulestad, Bjørnstjerne Bjørnsons hjem, der er indrettet som museum — i lighed med vort H. C. Andersens museum i Odense.

Alle møbler i de forskellige stuer står der, som de stod, mens Bjørnson levede dér. Lige fra køkken til sove-kammer og arbejdsværelse. Jeg nævner enkelte ting. I arbejdsværelset, skrivebordet med penneskaffer, som Bjørnson brugte. På lænestolen, hvor Bj. altid sad, når han læste, lå hans flade digterhue. På et bord stod en guld-skål, som var foræring fra kong Haakon til Bjørnson på guldbryllupsdagen. Buster af Grundtvig og Goethe samt malerier prydede stuerne. Gaver og påskønnelser fra forskellige til Bjørnson på hans fødselsdage og andre mærkedage fandtes i stort tal. I en særlig stue var enkelte udmærkelser, bl. a. dokumentet fra nobelprisen. — Alting fortalte om, at Bjørnson havde været en såre virksom mand, og for de, der holder af Bjørnson, vil et besøg på Aulestad være en meget værdifuld oplevelse. Gården Au-

lestad ligger på en vældig bakkeskråning, der vender mod syd. Man kommer næsten til at tænke på „Solbakken“ i modsætning til den modsatte bakkeskråning, der med sine vældige skove minder om „Granliden“.

Da jeg på hjemvejen havde en halv dag i Oslo, kunne jeg ikke undlade at opsøge Vor Frelzers Gravlund, hvor Bjørnson ligger begravet, ligesom andre af Norges store mænd. For mig var det en smuk afslutning på min første tur til Norge. Jeg håber nemlig, at det ikke bliver den sidste.

Så kommer sidste kapitel: Flyveturen hjem. Det var strålende solskin, men stærk blæst. Ankomsten til Fornebu flyveplads fik vi at vide, at maskinen ikke kunne lande p. gr. af blæsten. Vi blev så kørt 70 km nord på til Gardermoen flyveplads, der var større. Der kunne vi starte. Men vi fik nu prøvet, hvordan en flyvemaskine opfører sig i blæst. Først faldt den nogle gange i de såkaldte huller i luften, derpå fulgte en slingren fra side til side. Og det var ikke behageligt. Vi skulle op i 2000 m's højde for at komme i rolige vindforhold. Og da luften var klar, havde vi den mest storslåede udsigt ind over Norges sneklædte fjelde, og så gik det syd på hjem til Danmark. Denne gang så vi Vendsyssel i solskin. Landingen foregik glat, og atter stod jeg med fødderne på dansk jord. En smuk og skøn oplevelse rigere, der helt ville være uden mørke sider, hvis ikke mit ærinde i Norge havde været af den art, det var.

Karl Hedemann.

Året, der svandt.

Åbningsmødet d. 3. nov. var som sædvanlig den festlige indledning til vinterskolen. Forud var der naturligvis gået nogle travle arbejdsdage for at få elevernes komme ordnet. I salen talte pastor Rasmussen, Brahetrolleborg, om Paludan-Müllers „Adam Homo“. Bagefter hørte vi Hedemanns tale og velkomst til elever og lærere. I modsætning til fru Birkelund, lærer Nørregård, tømr. Johansen og bogb. Nielsen var forst. Garly, Sandal, og frk. Lauridsen nye medarbejdere ved skolen. Efter ankomsten var der straks en afsked, idet Asta Jørgensen rejste, da hun havde fået sin efterfølger sat i gang ved gryderne. Men vi savnede hendes raske trin i køkken og kælder.

De følgende novemberdage gik de 63 elever i gang med at lære hinanden, skolearbejdet og lærerne at kende. — Fire dage før jul havde vi en festlig aften sammen med hele elevflokket i salen. „I doktorens forværelse“ og „På skoleinspektørens kontor“ blev spillet af nogle af de boende elever. Sandal var instruktør. Bagefter var der folkedans. Ved kaffebordet serverede Sandal første nr. af „Svøben“.

Den 22/12 var sidste skoledag før juleferien. I den anledning mindede Hedemann ved afskeden om, at et afsnit af vinterens arbejde nu var tilbagelagt, og ønskede ny styrket arbejdslyst efter ferien.

Nogle fra vinterholdet mødtes med mange tidligere Ringe-elever til julefest her 6. Juledag. På trods af sne-

Fra en naturhistorie-time.

storm eller måske netop derfor havde vi en hyggelig og hjemlig aften sammen. Hedemann læste „Lisbeths Bøg“. Dansen og kaffen blev selvfølgelig ikke glemt.

Da skolen begyndte igen, blev vi budt velkommen af både Hedemann og fru Hedemann, og hele januar var alle raske. Januar og februar er de to mest rolige arbejds måneder. Nu kender enhver — eller skulle da gøre det — gangen i den daglige dont. Nogle opgaver blev da også løst, nogle lektier lært, adskillige stinger blev syet og mange søm slået i her og der, da 29. febr. var nået. Godt at febr. havde 29 dage, ellers var vinterfesten næppe blevet virkelighed. I hvert fald blev den dog fastsat til sammenkomsten. De boende elever havde indøvet et dilettantstykke af C. Henriksen, der hedder „Magt og ære“. Sandal, der var stykkets hovedperson, havde instrueret det. Spillerne høstede fortjent bifald, „sådan virka“ (en af de optrædendes mundheld). Ved kaffebordet den aften „bed“ „Svøben“ igen, som det er dens hensigt.

På kongens fødselsdag, d. 11/3, havde vi gymnastikopvisning, to pige-, to drenge- og et folkedansehold.

Mange af elevernes forældre var kommet, og der var feststemning både ude og inde. Den traditionelle odensetur kom d. 17. marts med de interessante besøg på glasværket, Aktiebageriet, Dalum papirfabrik og Fyns Tidende. Om aftenen overværede vi opførelsen af „Den glade enke“ på teatret.

Allerede den 23. skulle der være afslutning på gr. af påsken, så der var endda *noget* mere travlhed end ellers før en afslutning, og det siger ikke så lidt. Men der blev en stor udstilling af skriftlige arbejder, sløjd, bogbinding og håndarbejde. Alt blev beset af mange forældre, som igen var kommet. Forst. Garly talte om drøm og virkelighed, og Hedemanns afskedstale om at følge den rigtigt indstillede kompasnål efterfulgtes af en tak til elever og lærere for vinteren. En tak, som skolens elever gerne ville sige et mere lydeligt selv tak til, end tilfældet mange gange bliver. — Eleverne og de af lærerne, der rejste, måtte desværre igen tage afsked med fru Hedemann på sygehuset.

I april måned hjælper maler og murer med at slette sporene efter vinterens tætte sammenstuvning, så da er der travlhed, når børneskolen skal gå sin daglige gang ved siden af, og alt skal være færdigt til at modtage sommerpigerne 3. maj. De kom tolv mand stærk sammen med lærerinde Gudrun Jørgensen og Anna Schultz, der har gymnastik og håndarbejde som speciale. Forst. Garly og lærer Nørregård havde nu deres tid helt optaget på præliminærkursus.

5. maj holdtes åbningsmøde og 5.-majfest. Pastor Lundby talte, og violinist Ågård og frue underholdt med musik. Otte dage efter ankom resten af sommerholdet, ni sydslesvigere. Da vi havde fundet, hvor de forskellige arbejdssteder var, kunne vi for alvor tage fat. Men sommeren var lidt sparsom på sol, mon det var grunden til, at besøgene i svømmebassinet indskrænkedes til det mindst mulige?

Folkedanserhold I, 1947-48.

Folkedanserhold II, 1947-48.

Vinterskolen 1947-48, pigernes gymnastikhold.

Vinterholdet 1947-48.

Vinterskolen 1947-48, drengenes gymnastikhold.

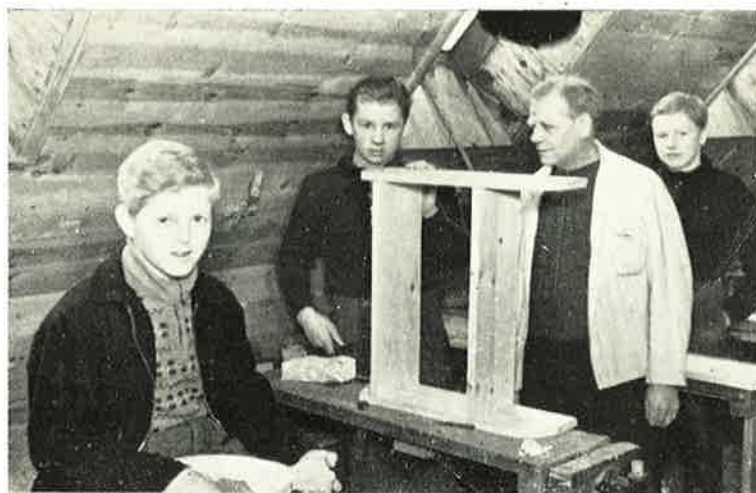
Sommerholdet 1948.

Fra skolekøkkenet.

Pigerne med deres håndarbejde.

Fra sløjdsalen.

Til elevmødet d. 6/6 talte først. Isen, Nr. Broby.

De sædvanlige små cykelture til Egeskov og Nyborg kunne nok gennemføres, selv om vi manglede 10 cykler. Galante herrer som Bent, Knud, Holger o. a. stillede beredvilligt deres køretøjer til rådighed på søndagene. Ja, vi lånte meget i sommer, lad også linjerne her udtrykke en tak for den tjenstvillighed og imødekommenhed fra de hjem, der havde sengetøj m. m. „på skole“.

Lombjergfesten d. 30. juni husker vi måske bedst, fordi vi blev så våde, men vi havde da frk. Hårups madpakke at trøste os med. Sydslesvigerne havde dog den dag lejlighed til at hilse på familie og bekendte, idet en del unge fra Sydslesvig gav opvisning og viste folkedans dernede om aftenen.

Lige efter, at børneskolen havde fået sommerferie, var vi på cykel til de fynske alper. Vi var i Hedemanns skov nede ved Håstrup. Den skov har sin særlige charme: stor-slået udsigt (helt til Ringe kan vi se), tyst stilhed og styrkende friskhed indånder vi under de smukke graner, der

netop på den årstid står klædt i en fortryllende ny dragt af lysegrønne skud. Det er svært at rive sig løs fra det sted, men lige uden for Håstrup på vejen til Falsled, viste Hedemann os et nyt stk. Danmark, denne gang ud mod vest med udsigt over Lillebælt helt til Sønderjylland. Og vi må indrømme, det er lige så betagende som det første, vi så. Vi badede ved Falsled. På hjemvejen nød vi særlig den smukke udsigt over Arreskov sø. En og anden poetisk natur henfalder også her i tavs undren over den skønhed, berigelse og glæde, naturen skænker. Vi bemægtiges af en fred og tryghed, som vi kunne ønske overført til mangel travl urolig by.

Den sidste aften før sommerferien, d. 15. juli, var der jordbærgilde — med eller uden jordbær, det er lige meget. Humøret er der. Festen er lige god.

I sommerferien præsterede Karen Hansen (elev sommeren 42, senere stuepige her) — foruden mange andre mesterstykker — et, der fik lavinen til at rulle. Hun begyndte på elevgangene med at male døre. Resultatet var, at maleren fortsatte med vinduerne udvendig og gangen, og Hedemann drømte om 30 rødmaledede senge på elevværelserne. Desværre rejste Karen Hansen til august. Hun ville ikke længere nøjes med at male skrammererede døre. Hun forbereder sig nu til at male billeder i barnefantasiens verden. Held og lykke ønskes du, Karen, til din lærerindegerning.

Fru Hedemanns sygdom kastede mørke skygger over sommerens arbejde og sommerferien. Da en bedring indtrådte efter ferien, blev den tredages cykeltur bestemt til d. 20., 21. og 22. aug. Turen gik over Svendborg, Tåsinge og Langeland til Knarreborg Møllegård, Inge Møller Pedersens hjem. Den 5. septbr. var fru Hedemann hjemme for at hilse på eleverne, som hendes sygdom slet ikke havde tilladt hende at få at se før. Samtidig tog fru H. afsked med sommerpigerne, for Norgesrejsen stod for døren.

„Da Uldsøren løste Stavnsbaandet“.

En søndag i septbr. var vi alle fra skolen — lærere som elever — gæst i en af elevernes hjem i Render ved Holmstrup. Det var Johanne Marie Jensen, der havde inviteret os. Det var en dejlig søndag, trods regn på udturen. For eleverne er det festligt at besøge en kammerat i hendes hjem og for lærerne velgørende og styrkende at føle forældrenes interesse for skolen og dens arbejde ved at tage mod sådan et rykind.

Sommeren gik på hæld. Efterårets komme markeredes ved et møde med tale og oplæsning af pastor Rich. Andersen, Ågård, mandag d. 20. septbr. — Lørdagen derefter havde vi en anden art af festlighed, som også hører sommerskolen til. Det var fættergildet, som sommerpigerne ser hen til med spændt forventning. Nogle af eleverne havde haft travlt til den aften med at indøve „Da Uldsøren løste stavnsbåndet“. Stykket er skrevet af Nis Gertsen. Jeg havde haft fornøjelsen at hjælpe eleverne med rollerne. Her var jeg iagttager til at se en tjenstvillighed og hjælpsomhed, som jeg ønskede måtte præge al skoleungdoms omgang, for hvor er de egenskaber uundvær-

lige, såvel hvor vi er mange som, hvor det er den enkelte, der trænger til en håndsrekning. Hedemann måtte skaffe mange af „fætrene“, men de kom — og klappede da også, da Uldsøren havde løst stavnsbåndet. Ved kaffebordet skrev vi et muntert „brev“ til fru Hedemann i Norge. Til sidst havde „fætrene“ lejlighed til at svinge „kusinerne“.

Nu var der travlhed igen til afslutningen. Hvem, der havde det værst, er ikke let at sige, men jeg tror i hvert fald ikke, det var godt at være synål i de dage.

Den 29/9 var afslutningsdag med besøg af forældre, sydslesvigerens „plejeforældre“ og venner af skolen. De så gymnastik, håndarbejds- og skolekøkkenudstilling og skriftligt arbejde. Efter kaffen sang sangkoret. Til slut viste Hedemann glimt af menneskelivets bitre og uturevne sind ved at fortælle træk af Selma Lagerlöff's Gøsta Berling. Det evige menneske, der i sit forsøg på at leve livet selv og være sin egen herre, slår alt i stykker, og hvordan han alligevel i al sin usselhed og nedværdigelse i få øjeblikke fanger glimt af Guds kærlighed og genspejler den og derved når sin bestemmelse.

En alvorlig afskedshilsen, men sund at have i erindring, når vi er borte fra hjemmets og skolens trygge mure.

Kirsten Vestergård.

Cykleturen, sommeren 1948.

Mandag d. 15/8 fortalte Hedemann os, at vi muligvis skulle på den omtalte cykletur fredag, lørdag og søndag. Vi glædede os meget til den tur. Men nu gjaldt det om at få cykler til sydslesvigerne. Det gik for så vidt meget let. De fik både tæpper, dem der ikke havde nogle, og cykler fra de folk, de var hos i sommerferien.

Vi startede så fredag morgen. Vi havde både pølse, kartoffelsalat, frikadeller, ost og hver en stor madpakke med.

Turen gik først til Svendborg. Der så vi amtsbiblioteket, hvor overbibliotekar Jensen viste os rundt og fortalte os om de forskellige bøger. Derefter kørte vi til zoologisk museum, hvor vi så alle de udstoppede dyr, fugle og aber. Der var et elstyr, som kong Gustav af Sverige havde skænket museet.

Ved 1½—2 tiden cyklede vi fra Svendborg til Vindeby. I Troense spiste vi vor kartoffelsalat med hver 3 frikadeller til. Vi blev så stablet på benene igen, og allerbedst som vi cyklede, så vi en stor herregård foran os, det var „Valdemarslot“. Da vi havde cyklet et lille stykke længere, kom vi til „Ambrosiusegen“. Vi prøvede at spænde om den. Vi var 5 om selve stammen. Det morsomste af det hele var, da Hedemann hoppede op på en gren og blev fotograferet.

Derfra cyklede vi op til Bregninge kirke. Vi var helt oppe i tårnet og inde i kirken. Vi sejlede fra Vemmenæs

kl. 5. Det var en dejlig sejltur. Vinden blæste og bølgerne slog let ind mod færgen. I Rudkøbing så vi kirken. Provsten viste os rundt og fortalte om kirkens historie.

Midt i byen så vi en stor statue. Det var Hans Christian Ørsted.

Lidt efter lidt begyndte vi at blive lidt slunkne i maverne. I „Ørstedsparken“ satte vi os for at spise vore madpakker. Allerbedst som vi sad, opdagede vi en anden stor statue. Det var Anders Sandøe Ørsted.

Vi fortsatte så turen til Fuglsbølle. Der var en lærer, som havde været lærer her på skolen. Han havde skaffet os logi på en gård ved siden af. Oppe i gården blev vi vist op på loftet. Der pakkede vi vore tæpper ud, og fik lavet os en „seng“. Det støvede noget, men vi skulle jo sove i hø, og det var noget nyt, så det tænkte vi ikke på. Da den tid kom, da vi skulle til „sengs“, sang vi aftensang oppe i høet.

Næste morgen så vi, at vi slet ikke lå på det samme sted, som aftenen i forvejen. Sådan var vi trillet rundt. Men vi kom da omsider på benene igen. Nede i vaskehuset vaskede vi os. Det tog nogen tid, inden vi blev det allesammen. Imedens havde de, der var færdige, morgenmad parat, den bestod af rå havregryn med sukker og mælk på. Vi spiste af paptallerkener. Da vi havde „vasket op“, gik vi ud i haven, hvor vi sang morgensang. Bag efter blev vi fotograferet.

Vi tog nu afsked med manden og konen og fortsatte så turen mod Tranekær slot. Der stillede vi vore cykler ind ved et hus, som lå ved siden af slottet, mens vi gik ad en sti rundt om hele slottet.

Turen fortsattes så videre til „Egeløkke“. Ved lågerne ind mod parken satte vi vore cykler, og gik lidt rundt i haven. Vi gik gennem skoven og kom ud ved stranden. Maden blev pakket ud. Nogle skar pølse, andre ost og brød. Dette blev hurtigt fortæret. Nu rullede vi så videre mod Hov. Men undervejs havde vi et lille uheld. Der

Deltagerne i cykleturen, sommeren 1948.

var nemlig en, der punkterede. Men heldige var vi alligevel, for det var lige ud for et mirabellehegn. Hedemann gik ind og spurgte konen, om hun ville sælge nogle, men det ville hun ikke. Hun sagde derimod, at vi måtte spise dem, vi ville. Det skulle hun ikke sige to gange. Vi spiste og var slet ikke kede af, at vi var punkteret. Hedemann var cyklesmed. — Med nogle mirabeller i tasken fortsatte vi så. Ved Nordstrand badede vi. Det var dejligt at blive svalet lidt af. Fra Hov cyklede vi tilbage til Lohals og kom med færgen over til Lundeborg. Ved syvtiden var vi på Knarreborg mølle. Vi blev hjerteligt modtaget af Inges (en af sommerpigerne) forældre. De serverede middag for os. Om aftenen var vi ved stranden og i haven. „Sengene“ var parat i laden, og vi sov godt i halmen. Søndag morgen øsregnede det. Ved middagstid var vi startklar. Hjemturen var begyndt. Vi så Hesselagergård og Hesselagerstenen på vejen. Også Rygård og Glorup kom vi forbi. Men p. gr. af regnvejret foretrak vi at cykle hjem, fremfor at spadserere i Glorup have.

Tanker over hverdagsproblemer.

Mon ikke I allesammen kender den følelse, det giver, når man sidder ganske alene og giver tankerne frit spillerum. Så hænder det ofte, at der dukker en hel masse mærkelige ting op for os, som vi kalder problemer. Mange gange er det sådan, at vi ikke finder nogen udvej for dem, men de sidder alligevel i os og ligesom vil besvares. Hvor kommer disse problemer fra? Ja, jeg tror, de kommer ganske af sig selv, når vi hører eller læser noget, der griber os. Da hjælper det ofte, at vi finder nogle, som vi kan rigtig snakke med, og derfor er det, jeg vil prøve at lade tankerne fæstne sig på papir, og så kan det jo være, at nogle af jer vil opdage, at I egentlig også har tumlet med de samme spørgsmål.

Vi lever i en verden, hvor der snart ikke findes mening i nogen ting, og det gør, at folk bliver rastløse og sløve. Det er en af de ting, som følger efter en krig.

Den samme mentalitet kan nemt spores efter forrige verdenskrig. Vi ser det næsten bedst gennem den litteratur, der da kom frem. Digterne fremdrog i deres bøger nogle af de problemer, som folk gik og spekulerede over. Gennem hele den litteratur, der da kom, var det som om det var en og samme sætning, de ville have frem til menneskeheden. Det var råbet: „Det er ikke nok, at vi har noget at leve af, vi må også have noget at leve for.“ Kan disse ord ikke godt passe på vor tid. Menneskene i dag mangler også mod, tro og håb. „Godt mod er dagligt gilde.“

Vi kan sagtens snakke om nød og elendighed i de krigshærgede lande, men de faktiske tilstande kender vi ofte for lidt til.

Hvis man har fået den oplevelse at være sammen med folk, der bor i de lande, som for alvor har været hærget af krigens vederstyggelighed på alle måder, bliver man snart klar over, at den materielle nød ikke er den, der tager hårdest på folk, selvom savn på mange områder gør sit til, at pessimismen breder sig. Nej, det, der gør det hele så sort for dem, er, at de har mistet troen på en menneskeværdig fremtid og troen på livet i det hele taget, og så kommer det værste, de mister troen på, at Gud er til alligevel.

Når først folk mister troen på Gud, så er det svært at være menneske. Hvis man vil tænke over det, så kan man egentlig også godt forstå, at de kan tvivle.

Vi kan jo bare sætte os selv i stedet og tænke på, hvordan vi stiller os, når vi synes, at verden er ubarmhjertig og hård mod os, når vi har modgang eller mister nogle af dem, der står os nærmest. Så kan tanken, om det da kan være Guds vilje, godt komme op i os.

Mange gange må man spørge sig selv: Kan du gøre noget til, at der må blive menneskeværdige tilstande på jorden?

Er vi så ikke tilbøjelige til at resonnerer: „Åh, hvad kan jeg dog gøre, jeg har jo ingenting at skulle have sagt,“ men det er netop det, vi ikke må, for hvis alle sagde det, hvordan mon så det hele så ud. Nej, passivitet og ligegyldighed er som udkrudt indenfor alle ting. Der er nok at tage fat på, vi kan jo for en ordens skyld begynde med os selv. Vi må nemlig ikke gå hen og tro, at ansvarsbevidsthed er en formiddagsfølelse, som, når det bliver aften, bliver trampet ned i balsalens støv, eller hvor det nu kan træffe sig, den må være i os altid. Det hjælper nemlig lidt med store idealer og kønne tanker og talemåder, når det ikke viser sig i handling og i vor daglige fær-

den. Bjørnson siger et sted: „Et enkelt hjem bar så tit et land.“ Det viser historien os også. Det er efter en enkelt mand, der er skabt en åndsretning, som har skabt omvæltninger i et helt folk, endda en omvæltning, der har givet drivkraft til noget godt. Vi kan bare tænke på den åndsretning som gjorde, at grundlaget for vore frie skoleformer (ungdomsskoler) blev lagt.

De mennesker, der har været grebet af denne idealisme, har kæmpet for den, fordi de følte, der var noget, som verden trængte til. Det er den slags idealisme, som bærer frugt, samtidig med at der er noget opdragende i den.

Der er en klog mand, der engang har sagt: „Det er ikke nok at kæmpe for sig selv, man må også kæmpe for det, der gælder andre.“ Desværre er det ofte gået sådan, at en bestemt ide for nogle mennesker er gået over til en hel afgudsdyrkelse, fordi de kun kan og vil, at deres egen ide skal frem. Vi så det i nazismen bl. a. Så er det, at folk bruger propaganda i opdragelsens tjeneste. Nogle vil måske spørge mig, „hvad der menes med at opstille propaganda og opdragelse som paralleller. Ja, er det egentlig ikke sådan, at vi bruger propagandaens midler både indenfor ungdomsarbejde i sognene og i vore skoler, altså i opdragelsens tjeneste. En af grundene dertil er vel også, at vi næsten hver eneste dag står overfor propagandisten eller agitatoren — hvad man nu vil kalde ham — det går i alt fald ud på et: nemlig at fange mennesker — beherske deres meninger og handlinger og erobre det for bestemte anskuelser.

Enten han nu „opererer“ fra sit kontor, eller han rejser rundt og fængsler folk med sine ord, er iøvrigt lige gyldigt, for det er jo altid „noget godt“, han vil. Ideerne og meningene er gode nok, og det er jo det, det kommer an på.

Og her har vi allerede faren. Gennem hele denne fremgangsmåde står vi overfor selve den moderne kultur med

dens tro på at kunne beherske verden og mennesker gennem viden og videnskab.

Vi må derfor heller ikke forbavses over, at folk, der er så grebet af videnskaben, og i det hele taget for det eksamenssnobbende Danmark, at der ikke tages særlig skarp afstand fra den. Hvad resultat vil hele denne mentalitet blive til, er det ikke en „god“ begyndelse til masse mennesket?

Overfor propaganda vil vi så kunne sætte en anden grundbetragtning af tilværelsen, nemlig den, hvor man ikke stiller viden og kunnen i centrum, men ser på selve sindets og hjertets beskaffenhed, og jeg vil tro, at vi opnår et andet resultat. Det er det, som skulle kunne svare til det, vi forstår ved opdragelse.

I sammenligning med ordet propaganda lyder det ikke af så meget, men indebærer mere, for der gemmer sig bag ordet en helt anden kultur — en bærende kultur. Det sidste, at gøre den bærende, er vor opgave hver især.

Når vi nævner opdragelse, så gælder vor første tanke hjem og skole, *men*, ja, jeg tillader mig at sætte „men“ ved, for er mange af vore skoler ikke alt for ofte blevet brugt som midler i propagandaens tjeneste, tyskerne har ikke været ene om det i alt fald.

Vil vi finde frem til noget, som er væsensforskelligt fra propaganda, må vi tage et eksempel som er alment.

Vi kan bare tænke på de børn, som er vokset op sådan, at de har opfattet forældrenes kærlighed som den virkelige verden. De bliver — og skal have lov til det — i denne illusion, indtil de en skønne dag aner og begriber det, vi andre efterhaanden erkender, at livet bevæger sig i to verdener, at der er forskel på dagliglivets og kærlighedens verden. Der er spænding i disse to verdener, men det er også spændingen, der giver opdragelse, for som mennesker står vi ikke blot spændt ind i forhold til andre mennesker, men også til vort arbejde og hele den verden, der omgiver os.

Derfor må alle opdragere og al opdragelse rumme den ligevægt, som er udtryk for en afklaret spænding, en enhed af tanker og følelser.

Vi behøver ikke at lede længe for at opdage, at de, der virkelig har betydet noget som opdragere, er mennesker, som gennem et spændingsforhold er nået så vidt, at afklaring og frihed er det grundlæggende i dem. Jeg tænker her på to mænd som Kr. Kold og Christopher Bruhn for at tage nogle fra skolelivet, men jeg kunne nævne mange andre uden for skolerne. Den slags folk kommer ikke, lige så lidt som en far og mor, for at *fange ind*, men for at bringe glæde. Den glæde, de derved får lov at bringe, er liv for dem.

Det må være enhvers stræben at bringe lys og glæde, og derfor må det selvfølgelig forudsættes, at der er respekt for det enkelte menneske, ganske som det menneske er. Glemmer vi denne respekt, så risikerer vi, at vi selv umuliggør det, som vi ellers tilstræber og ønsker. Ethvert menneske skal ligesom kunne svare frit i en opdragers tanke, sådan at forstå, at vi må regne med dem, vi har for os, som mennesker og ikke efter den stilling, de indtager i samfundet. Vi har nok af dem, der tager det ydre. I ethvert menneske er der nemlig meget godt, og arbejder vi med kærlighed for den menneskelige mulighed, så er vi også med til at opdrage. Troen på, at intet menneske er faldet uden for menneskeheden og dens sandhed, må vi fastholde.

Jeg har her søgt at komme frem med et par af de problemer, vi må tage stilling til, hvor vi så end har vort arbejde. Dukker disse problemer ikke op for os, når vi befinder os ved vort daglige arbejde, så er der andre, der forstår at drage dem frem, og det er digterne. Den digter, som klart har forstået at skildre propagandaens fare, er den franske forfatter Aldous Huxley i sin bog: „Fagre nye verden“. Denne bog er en advarsel mod al ensidig udvikling.

Den digter, jeg vil nævne til at belyse det andet problem med, er Elisabeth Bergstrand Povlsen. Hun forstår at komme med noget, og meget positivt, i sine bøger. Jeg nævner blot to af de betydeligste, to bøger, som giver os et indtryk af, hvor stor betydning det har, at vi tager det bedste frem i det enkelte menneske, og det er: „Helte og heltedaad“, og „Tre højtider“. Grundtvig siger i en sang: „Ingen har guldtårer fældet, som ej glimt af guldet så“.

Dette citat kan udmærket overføres til den storslåede digtning, som vi har adgang til, men som vi ikke benytter os af. Det er en rigdom i litteraturen, som nogle flere skulle have glæde af. Digterne er nogle mærkelige mennesker, for de er ligesom forud for deres tid. De sætter noget i gang i mennesket, og de er besjælet af en idealisme.

Lad os så prøve at være blandt dem, som Mads Nielsen skriver om i sangen: „Der er mennesker, der altid går som de gik kongebrud:

De bør leve det vi andre
synger søndagssange om.
I en grå og glansløs hverdag
rejser de en helligdom
og gør denne jord, vi kalder
for en stakkels jammerdal,
til en sommervej, som standser
ved en stjernesmykt portal.

Hermed sendes de bedste hilsener til „gamle“ elever.

Gudrun Jørgensen.

Vi skal ud at gå.

De piger, der var elever her i sommer, og som læser overskriften, siger vel: „Nå, har vi ikke engang fred for hende nu, når vi ikke er på skolen mere“, men derfor skal vi nu alligevel ud at gå, enten det så bliver i flok, eller det bliver hver for sig, at vi går.

Chr. Winther har skrevet:

Du som har sorg i sinde
gak ud i mark og lund,
og lad de svale vinde
dig vifte karsk og sund.
Gak over høj og dale
og lyt til søens glar,
til skovens alvorstale
og kildens muntre svar.

Det er vel nok lidt store ord at bruge, når der i det vers siges, at et menneske, der har sorg i sindet, skal kunne viftes karsk og sund ved at gå ud i naturen, her gælder det vist ligeså meget, at det er tiden, der læger sårene; men mildne kan det, og de små og store bekymringer, som vel alle har nogle af, svinder en hel del ind, hvis vi giver os til at gå ud i naturen, og det daglige arbejde er lettere at overkomme, hvis vi engang imellem får lov til at spænde fra. Jeg mener selvfølgelig ikke, at vi, så snart arbejdet går os lidt på, da skal lade det ligge

og så stikke af, nej, vi skal først og fremmest passe det, vi skal, men de fleste af os kan nok få lidt tid tilovers, og da kan vi ikke bruge den til noget bedre end netop til det at gå ud i naturen, der er både meget at se og at høre, hvis vi selv vil se og høre.

Hvis vi en forårsdag går ud i skoven eller hen ad vejen langs med grøften, og vi ser hvordan forårsblomsterne begynder at stikke hovederne frem, og træer og buske står med store knopper, som om de kun venter på at få lov til at lukke sig op, da kan vi ikke andet end undre os over, at det kan ske, at efter en lang vinter, hvor det hele synes dødt, kan livet i naturen igen vågne, og hvis vi ikke er træmennesker, må vi da blive i godt humør og få nyt mod til at tage fat på arbejdet igen.

Har I prøvet at være oppe en sommermorgen, før folkene rundt omkring er kommet op, hvad enten man er oppe for at arbejde i haven eller andre steder ude, eller man går en tur ud over markerne, så vil man også der mærke, hvordan man betages af det hele, først føler man kun stilheden omkring sig, så høres fuglenes sang oppe i luften, og køerne begynder at brøle, de længes efter at komme hjem og blive malket. Efterhånden kommer mændene ud efter køerne, og deres råb blander sig med køernes brølen, når så malkemaskinerne bliver sat igang, er freden forbi; men den korte tid, den har varet, kan også nok give mod til dagens arbejde. — Går vi en tur en mørk efterårsdag, hvor det regner, og bladene er faldet af træerne, kan det hele synes trist og gråt, vi står over for vinteren, hvor alting er koldt og besværligt; men ser vi så på træernes og buskenes grene, ser vi, at de alligevel ikke er så tomme og triste, som vi først syntes, nej, de nye knopper, der skal blive til blade den følgende sommer, er allerede skabte, de er der, selvom de er aldrig så små, og de fortæller os om, at selvom den tid, der kommer, bliver mørk og kold, så er der dog en ny sommer i vente.

Det er kun små ting, der her er draget frem; men når vi går ude, enten det så er på marken eller i skoven, på vejen langs grøftekanten eller ved stranden, så må vi stadigvæk undres over, at der er så meget kønt omkring os, og jeg tror mange uvilkårligt kommer til at tænke på Brorsons salme: Op al den ting, som Gud har gjort.

Glædelig jul og godt nytår.

Anna Schultz.

Indtryk fra en rejse til England.

Den 24. juli rejste min kammerat og jeg til England. Jeg havde før tænkt på at komme til England. Min søster og jeg ville tage plads derovre. Vi havde da også fået alt ordnet både med ud- og indrejsetilladelse — arbejdstilladelse og pas, da min farbror, som bor derovre skrev, at vi skulle binde os for et år. Det kunne vi ikke, da de herhjemme ikke kunne undvære os om sommeren. Så vi opgav det, og rejste i stedet for til Norge, hvad vi ikke fortrød.

Nu i sommer bestemte min kammerat og jeg så at rejse derover til olympiaden. Der er mange forberedelser at foretage, når man skal udenlands. Vi begyndte allerede sidst på vinteren at søge om tilladelse, og da kom vi for sent med at bestille billet med båden Esbjerg—Harwich. Derfor måtte vi tage med toget gennem Tyskland, Holland og Frankrig.

Lørdag den 24. juli steg vi på nordekspressen i Odense. Vi fandt hurtigt vores kupé. Da bagagen var kommet op i nettet og vi havde fået os sat til rette, begyndte jeg at studere folk. Hvad var det for mennesker, vi skulle være sammen med de næste halvandet døgn? Der var plads til otte i kupéen. En ung mand og en ældre dame, begge tyskere, havde vinduespladserne. I modsatte hjørne sad to unge svenskere, hvem vi havde en vældig snak med. De havde nemlig nøjagtig samme rute som vi, og olympiaden var også deres mål.

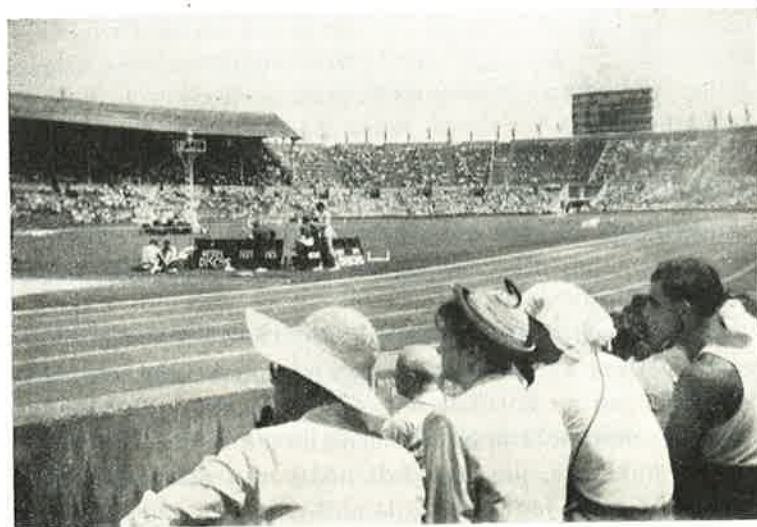

I Fredericia kom der en del franske piger med, de kunne ikke blive enige om, hvor de skulle sidde, de snakkede i munden på hinanden, pegede og gjorde fagter, så den stakkels konduktør, der prøvede på at hjælpe dem, rystede opgivende på hovedet.

Endnu var vi på dansk jord, så vi kendte landskaberne, vi kørte igennem. Kl. ca. 6 var vi i Padborg, hvor vi skulle igennem det første toldeftersyn. Det var ikke så slemt, syntes vi — men jeg vil nok sige, da vi havde været igennem den fjortende, da havde jeg ærlig talt fået nok. — Så var vi i Tyskland. — Toldeftersynet i Flensborg var ikke så streng, hvad eftersynet af bagagen angik — men der gik vagt omkring hele toget, på perronen gik tyskere i deres grønne, slidte uniformer, og på modsat side af toget, hvor der var en høj skrænt, gik også vagt, og de havde hunde med til hjælp, hvis nogen skulle finde på at stikke af fra toget.

Endelig rullede toget ud fra Flensborg station. Det første jeg lagde mærke til var, at der stod børn lige fra de knap kunne gå til helt op til konfirmationsalderen langs jernbaneskinneerne med en 5—6 m afstand mellem hver. Den første tid tænkte jeg ikke videre over det, men pludselig så jeg en pakke komme susende ud fra et af vinduerne i toget, og så gik det op for mig, at der stod de børn hver dag, når toget kom, for at se om folk ville forbarme sig over dem og smide en smule mad eller chokolade ud til dem. Når nogen fik bid, gemte de det i en fart og vinkede videre. Der blev kastet meget ud, folk havde ondt af de arme børn. Jeg så blandt andet en lille dreng stå og vinke som alle de andre, pludselig dalede en mægtig stor pakke ned foran ham, den var for stor til at gemme, så han greb den og pilede af sted hjem for at se, hvad der var i pakken.

Da vi nåede et stykke ned i Tyskland kunne man købe chokolade henne i spisevognen, lige så meget man lystede. Folk kom bærende med store stabler, vi kunne godt have

Wembley stadion i London.

ladet madpakken blive hjemme, vi spiste ikke andet en chokolade, der var ingen plads til mad. — Da vi nåede Hamborg var det mørkt — men vi kunne alligevel skimte de ødelagte bydele, det så forfærdeligt ud. Banegårdshallen var — eller rettere havde — været af glas alt sammen, nu var der kun de tomme rammer tilbage.

Vi så ingen civile tyskere på banegården, det er dem vist forbudt at komme der, når de internationale tog passerer. — Det var ikke meget søvn, vi fik om natten, skønt vi nu kun var seks i kupéen, de to tyskere stod af i Hamborg. — Vi stillede kufferterne mellem sæderne, og så lå og sad vi ellers på kryds og tværs, men ustandselig vågnede man ved, at een skulle have sig vendt, eller nogen gik forbi ude på gangen. Det var heller ikke alle, der sov, nogle havde en harmonika, andre sang af fuld hals. Det var næsten alle unge mennesker, så der var liv og humør.

Da det begyndte at lysne, var vi nået ned i Ruhrområdet, vi passerede Dortmund — Essen, Düsseldorf, Köln og Aachen, og så var vi inde i Belgien. Jeg så i grunden

ikke meget af Belgien og Frankrig, jeg havde fået rejse-syge, hvis der er noget der hedder sådan, det var ubehageligt, jeg skiftevis frøs og svedte, og jeg kunne ikke få en bid mad ned.

Snart var vi ovre den franske grænse, det var morsomt at lægge mærke til, hvordan sprogene skiftede efterhånden, som vi kom ind i et andet land. Forstå noget af det, kunne jeg ikke, så jeg så bare dum ud, når nogen talte til mig.

Søndag aften kl. 7½ rullede toget ind på Paris' bane-gård. Det var en underlig følelse, jeg havde, når jeg tænkte på, at jeg nu befandt mig midt i Paris. Folk var næsten alle mørkhårede og damerne havde kjoler, der nåede ned til anklerne, jeg trak lidt ned i min den korte. Folk gloede på mig, jeg tror de tænkte: hun er sandelig bag-efter, hende der. — — —

Nå — men da vi havde stået og betragtet folk lidt — skulle vi til at tænke på, hvor vi skulle gøre af os selv om natten, vi havde ingen franske penge, og vi kendte ikke en levende sjæl. — Når jeg tænker på det nu bag-efter, forstår jeg slet ikke, hvordan vi turde tage den afstikker til Paris. Vi kom jo om aftenen, vi havde ingen penge og ingen steder at sove, og jeg var stadigvæk dårlig tilpas, mit humør var heller ikke just på det højeste. Vi havde noget smør i kufferten, som var beregnet til min farbror i England — men kunne det mon ikke lade sig gøre at sælge det her, og på den måde få lidt penge, det måtte prøves. Bedst som vi gik og spejdede efter en person, vi kunne falde over — hørte vi danske stemmer, det var to unge mennesker, som stod og fik vekslet danske penge til franske, det kan nok være vi fik vore sidste kroner frem også, og fik en utallig masse beskidte og lasede sedler i bytte. Da det var ordnet, forlod vi bane-gården og kom ud på gaden, hvor skulle vi gå hen? ja, vi skulle jo finde et hotel — men hvor der fandtes sådan et, det var jo ikke til at vide, vi gik dog kun et ganske kort

stykke vej, før vi fandt et. Vi havde selvfølgelig et fryg-telig besvær med at forklare damen, som tog imod os, hvad vi vilde — men det lykkedes dog til sidst.

Det var dejligt at få noget af alt det togstøv vasket af sig. — Lidt senere gik vi en tur i byen, vi turde ikke vove os alt for langt væk, derfor så vi kun Eiffeltårnet på afstand, og ikke Nothre Dame, vi så kun gadelivet en sommeraften. Der var fortovskafeer overalt, hvor en mængde underlige mennesker sad og drak vin eller øl.

Det var godt at komme i seng den aften, jeg har aldrig været så træt, og dog kunne jeg ikke sove, jeg kunne høre folk nede på gaden, de talte vel sammen — men for mig lød det, som de prøvede på at overdøve hinanden. Mandag formiddag forlod vi igen Paris og var i Colais ved mid-dagstid. Det var en smuk tur, at sejle fra Calais til Dover, det var blikstille, de hvide kridtbjerge på Dovers kyst lå og lyste i den solklare sommereftermiddag.

Endelig var vi i England — rejsens mål. Vi kom med en bus til stationen i Dover og nåede til Hizham station, hvor min farbror bor, kl. 22. Stationsforstanderen ringede min farbror op, og jeg talte så med ham, det var helt underligt, at tale med et menneske, jeg kunne forstå, og som kunne forstå mig. Ti min. efter var vi i „Hanklit“, min farbrors hus, det er kaldt op efter den store moler-klit på Mors. Farbror Peder er født på Mors, men rejste til England for en snes år siden, hvor han er direktør på en cementfabrik. Hizham er en lille landsby og ligger ca. 50 km fra London. Det var der, Charles Dickens boede, hans hus ligger der stadig, og der fortælles, at H. C. An-dersen besøgte ham dér.

Olympiaden begyndte som bekendt d. 29. juli. Vi var ikke med på åbningsdagen, men dagen efter var vi der- inde sammen med farbror Peder og min fætter. Vi kørte i bil, så vi fik rigtig det engelske landskab at se. Vi nåede ud på Wembley stadion kl. elleve. Det var atletik, vi skulle se. Om formiddagen var der ikke helt besat på

tilskuerpladserne, men om eftermiddagen var der ikke een ledig plads.

Først var der højdespring for herrer, der var næsten ikke to ens spring, det var interessant at se. Jeg lagde navnlig mærke til en inder, ikke fordi hans stil var så flot, men han så aparte ud, han var lang og spændstig med kulsort hår, som han samlede sammen i en knude oven på hovedet, og blev fastholdt med et lommetørklæde.

Selvfølge var det mest spændende, når der var danskere eller i hvert fald skandinaver med i konkurrencerne. Om aftenen så vi svømning, blandt andet så vi Gretha Andersen i 100 m fri svømning.

Næste dag var vi igen i London, men denne gang for at se på byen. Vi gik fra den ene seværdighed til den anden. Buckingham Palace, St. Pauls Cathedral, Houses of Parliament, Tower of London, Westminster Abby, Big Ben, Piccadilly. Der var flag fra alle verdens lande overalt. London var klædt i festdragt.

To gange var vi ude at se min farbrors cementfabrik, det var interessant at se, hvordan cementen blev til, lige fra kridtet blev gravet op med store gravemaskiner til den blev brændt i kæmpestore ovne, og derefter kørt i tipvogne ud til udskibningshavnen.

Den fjerde august var vi igen til olympiaden. Denne gang var vi med bus, tog og undergrundsbane. En dag, vi var i London, mødte vi pludselig en hel flok danskere på gaden, tre af dem var fra Ringe, vi fik os en god snak med dem.

Den 7. august begyndte vi rejsen hjem. Med tog til Harwich, derfra til Høkk of Holland, det var en hård overfart, så jeg fik at mærke, hvordan det er at være søsyg. Vi overnattede på skibet og næste morgen steg vi på Skandinaviens ekspressen gennem Holland, Tyskland og hjem til gamle Danmark.

Maria Møller.

En hilsen til elevskriftet.

Nu skal elevskriftet snart trykkes, skrev min mand, du må snart sende dit bidrag.

Elevskriftet, tænkte jeg, er vi allerede nået så langt, så lakker det jo snart mod jul. Ja, landskabet, som jeg ser her fra mit Vindue, er allerede klædt i juledragt; med snetunge grene rækker de stolte kroner sig mod den frostklare himmel; men det får ikke mig i julestemning. I år vil jeg helst skubbe tanken om julehøjtiden bort så længe som mulig, fordi jeg ved, jeg skal holde jul alene — hjemløs i et fremmed land. Og dog — sådan har man vist ikke lov til at tænke, det er vel netop tegn på, at man er en stor egoist. Alle vegne er der mennesker — også mennesker der lider ondt, som trænger til trøst og forståelse, og som man også selv kan finde forståelse hos. På pensionatet, hvor jeg var en kort tid, var der blandt andre en frue på min alder fra Oslo. Hun var så mild og venlig og hjalp mig, når jeg fik et slemt anfald af astma, hun havde nemlig været sygeplejerske. En dag, hun var inde på mit værelse, stod hun længe og så på Karen Margrethes billede og hendes øjne blev blanke af tårer: „Ja, slig en lille pige har jeg også“, sagde hun, „men hun er åndssvag, kan hverken gå eller tale, og vi venter ikke, at hun kan leve ret længe.“ Da skammede jeg mig og tænkte: „Hvor ofte taber du ikke modet og synes, du har det svært, og så har du dog så meget at være glad for.“ Julen er børnenes fest, mine tanker vil være hos min mand og

mine børn; men juleevangeliet er det samme, hvor man er og hvordan omgivelserne ser ud, derfor, hvis det er alvor for os, da må vi kunne holde jul, enten det bliver på en sygestue eller på et pensionat blandt fremmede mennesker; og det er min inderlige bøn, at jeg, når julen kommer, må have det så nogenlunde, så jeg sammen med de mennesker, jeg da er hos, må kunne tage imod julefreden og juleglæden, når klokkerne kimer, og lovsangen toner fra jord til himmel.

— Tak, I gamle elever, som besøgte mig på Ringe sygehus, og I, som har skrevet til mig. Når I ikke har fået svar, er det ikke lysten, der har manglet hos mig; men det går med skriveriet som med så meget andet, jeg gerne ville, kræfterne slår ikke til. Nu ser jeg jer altså heller ikke til julefesten, så må vi håbe på at ses til sommeren. Det var efter min egen vilje, at jeg kom herop til Norge, fordi jeg troede fuldt og fast, jeg skulle blive rask heroppe, og jeg opgiver ikke endnu, det går fremad, men det går meget langsomt.

Det går også fremad for vor gamle skole nu, synes vi, jeg har den bedste tro på en god fremtid for Ringe efterskole. I år må der være mange bidrag til elevskriftet, da så mange har været udenlands, jeg glæder mig til at læse det, og da vil mine tanker og bedste ønsker gå til jer, alle I unge, som har gået ud og ind hos os i de år, der er gået, rigtig glædelig jul og et godt nytår!

Lillehammer, Norge, november 1948.

Dagmar Hedemann.

Mel.: A. Ågård

Til
Karen
Margrethe!

✱

Skrevet i Norge,
sommeren 1947.

✱

Vakre, lille pige min,
tænker du paa moder din?
Husker du hun mangan gang
sad ved sengen din og sang?

Du var moders lille skat,
drømt hun har om dig i nat.
Åk, men mor er rejst mod nord,
langt, langt bort fra „Tuttemor“.

Kanske du i aften tog
ned din gamle billedbog,
viste far den store fly,
der tog moder med i sky.

Bejer du med dukken fin?
Sover den i sengen din?
„Jumbo“ faar vel gaa sin tur,
medens far faar søndagslur?

Nu du med de andre kan
gaa hver dag til „store vand“,
sprøjte løs paa Guttan der,
som har lille søster kær.

Moder længes hjem til dig,
rejste helst den kendte vej.
Gud vil holde haanden sin
over lille pigen min.

Mor.

Elevertegnelse.

Vinteren 1947-48.

Anna Margr. Andersen, Sdr. Højrup.
Kirsten D. Larsen, Rolfsted.
Ida Egelund, Egsmarken.
Inger Eriksen, Sørup.
Eva Foged, Fåborg.
Ruth Hansen, Nr. Broby.
Grethe S. Hansen, Volstrup.
Erna Hansen, Lumby.
Edith Frydenvang Hansen, Egsmarken.
Else Møller Hansen, Svanninge.
Kirsten Holme, Kølstrup.
Karna Jeppesen, Espe.
Tove Knudsen, Hundslev, Ladby.
Agnethe Kampp, Sandager.
Ida Larsen, Allesø.
Inger Marie Larsen, Hågerup.
Anna Elise Larsen, Lombjerger.
Marie Mortensen, Mynderup.
Bente Skov Mikkelsen, Heden.
Ingrid Møller, Lohals.
Conny Nielsen, Ringe.
Gerda Nielsen, Ballin, V. Skerninge.
Ingrid Nørregård, Vantinge.
Esther Nielsen, Ringe.
Gerda Petersen, Hågerup.
Kæthe Poulsen, Ringe.
Else Petersen, Sdr. Højrup.
Tove B. Petersen, Rynkeby, Ringe.
Lily Rasmussen, Næstebølle.
Ellen M. Sørensen, Kertinge.

Birgit Sørensen, Kertinge.
Anna Skov, Strandby.
Else Skov, Lohals.
Martha Witt, Ryslinge.
Olaf Skov Andersen, Gislev.
Bent Skov Andersen, Gislev.
Elif Bent Andersen, Ellerup.
Arne Andersen, Boltinggårds skov.
Folmer Christensen, Kværndrup.
Arnold Thomsen, Dalskov, Hylshuse.
Poul Espensen, Skovsbo.
Poul Frederiksen, Kibshave.
Ole Hansen, Lombjerger.
Otto Hansen, Måre.
Mogens Hansen, Hundstrup.
Martin Læssøe Hansen, Ringe.
Erik Fischer Hansen, Kertinge.
Karl Egon Jensen, Gunderstrup mølle.
Frede Weidemann Jensen, Hågerup.
Johannes Jensen, Sødginge.
Poul Jensen, Hjerting, Sønderjyll.
Svend E. Kristensen, Krarup.
Laurits Larsen, Svendborg.
Mogens Rolighed Larsen, Lørup.
Frede Larsen, Krarup.
Svend Åge Larsen, Krarup.
Bent Larsen, Gestelev.
Anders Nielsen, Trunderup.
Hans Eigil Nielsen, Skalkendrup.
Herbert Nielsen, Årslev.
Poul Rasmussen, Nr. Broby.
Egon Sørensen, Kertinge.
Henning Bach Sørensen, Krarup.
Åge Thomsen, Dongshøjrup.

Sommeren 1948.

Maren Andersen, Nr. Sejerslev.
Bertha Bossen, V. Gammelby, Højer.
Jytte Fredelykke, V. Skerninge.
Johanne Marie Jensen, Render.
Bodil Jørgensen, Sdr. Højrup.
Karla Kowalkowski, Flensborg.
Kirsten Lorenzen, Iller, Broager.

Gertrud Münster, Flensborg.
 Louise Müller, Flensborg.
 Anny Nielsen, Havndrup.
 Inge Møller Petersen, Oure.
 Erika Pengel, Slesvig.
 Bodil Rasmussen, Skarø.
 Hildegard Schwarz, Mürvik.
 Annelise Schæfer, Ladelund.
 Marie Skovbjerg, Grejs.
 Kirsten Toft, Lem.
 Marianne Unglaube, Flensborg.
 Ruth Zech, Flensborg.
 Karin Znaniscki, Husum.
 Elise Mazanti, Odense.

En glædelig jul og et godt nytår
 ønskes alle gamle elever.

Dagmar og Karl Hedemann
 Knud, Bent og Karen Margrethe.

Glædelig jul og godt nytår
 ønskes alle gamle elever.

Dorothea Birkelund.

Regnskab.

INDTÆGT

1947	8. juni	Kassebeholdning . Giro	308,27
—	—	Indk. ved elevmøde	428,61
—	26. juli	Et elevskrift	2,75
—	—	45 elevskrifter fra 1946-47	123,75
—	31. dec.	Indk. ved julefest	3'0,05
—	—	Solgt elevskrifter . Giro	1320,10
1948	16. febr.	Solgt elevskrifter . Kontant	249,00
—	30. april	Rente paa giro	1,25
		Et aarsskrift	3,50
		Renter til 1. nov. 1947	6,62
		Balance	2753,90

UDGIFT

1947	8. juni	Udgift ved elevmøde	410,21
—	5. sept.	Understøttelse til 5 sydslesvigere	250,00
—	—	— 1 elev	50,00
—	31. dec.	Udgift ved julefest	190,80
—	—	Frimærker	287,00
—	—	Laan tilbagebetalt K. Hedemann	1,59
1948	12. jan.	Trykning af elevskrift	1250,00
—	20. febr.	Sat i banken	250,00
—	5. juni	Kassebeholdning . Giro	32,63
—	—	— Kontant	31,57
		Balance	2753,90

FORMUE

Bankbog	786,87
Giro	32,63
Kontant kassebeholdning	31,67
Ialt	851,17

Ovenstaaende regnskab er sammenholdt med bankbøger, kassebeholdning og bilag og intet fundet at bemærke.

Ringe, den 5. juni 1948.

SVEND ANDERSEN